

INFORMACJA

o posiedzeniu **Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej**
nr posiedzenia: **171**
data posiedzenia: **5 lipca 2022 r.**
miejsce posiedzenia **Katowice, Akademia Muzyczna**

Porządek posiedzenia:

1. Rola samorządu terytorialnego w transformacji regionu śląskiego.

Posiedzeniu przewodniczył:

przewodniczący komisji Zygmunt Frankiewicz.

W posiedzeniu uczestniczyli:

senatorowie członkowie komisji:

Ryszard Bober, Zygmunt Frankiewicz, Janusz Gromek, Marek Komorowski, Andrzej Pająk, Janusz Pęcherz, Wadim Tyszkiewicz,

senatorowie:

Halina Bieda, Beniamin Godyla, Agnieszka Gorgoń-Komor, Tomasz Grodzki, Beata Małecka-Libera, Ewa Matecka, Gabriela Morawska-Stanecka, Wojciech Piecha, Marek Plura, Joanna Sekuła, Ryszard Świlski,

goście, m.in.:

prezydent Bytomia Mariusz Wołosz,
prezydent Sosnowca Arkadiusz Chęciński,
prezydent miasta Tychy Andrzej Dziuba,
prezydent miasta Gliwice Adam Neumann,
zastępca prezydenta miasta Gliwice Aleksandra Wysocka,
zastępca prezydenta miasta Zabrze Krzysztof Lewandowski,
zastępca burmistrza miasta Tarnowskie Góry Bartosz Skawiński,

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego:

zastępca dyrektora Departamentu Rozwoju Regionalnego Monika Sternal,
rzecznik funduszy europejskich Beata Goleśna,

Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia:

przewodniczący zarządu Kazimierz Karolczak,
wiceprzewodniczący zarządu Henryk Boreczyk,
wiceprzewodnicząca zarządu Danuta Kamińska,
członek zarządu Jacek Brzezinka,
sekretarz Marek Pszonak,

Śląski Związek Gmin i Powiatów:
przewodniczący Piotr Kuczeka,
członek zarządu Bernard Bednorz,
dyrektor biura Witold Magryś,

Górnośląski Akcelerator Przedsiębiorczości Rynkowej sp. z o.o.:
prezes zarządu Bogdan Traczyk,

Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej:
przewodniczący zarządu Zbigniew Pawlak,

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach:
rektor prof. dr hab. Władysław Szymański,

Kancelaria Senatu:
szef Adam Niemczewski,
dyrektor Gabinetu Marszałka Małgorzata Daszczyk.

Ad 1.

Senatorowie z Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej na wyjazdowym posiedzeniu w Katowicach dyskutowali o roli samorządu terytorialnego w transformacji regionu śląskiego. Posiedzenie było częścią obchodów 100. rocznicy pierwszego posiedzenia Senatu II RP. Obradom towarzyszyła okolicznościowa wystawa, obrazująca dzieje izby wyższej w ciągu ostatniego stulecia.

W trakcie posiedzenia komisji, na które przybyli śląscy samorządowcy, przewodniczący komisji Zygmunt Frankiewicz podkreślił, że Śląsk to obszar problemowy, funkcjonujący bez odpowiedniego wsparcia, które obecnie jest udzielane jedynie epizodycznie i w nieodpowiedniej formie. Poinformował, że komisja zebrała się właśnie po to, aby się nad śląskimi problemami pochylić. Według niego sytuacja jest trudniejsza niż w poprzednich latach, ponieważ nastąpiło gwałtowne obniżenie bieżących dochodów własnych jednostek samorządowych, niczym do tej pory nierekompensowane, co zostało spowodowane wyjątkowo niekorzystnymi zmianami w ich finansowaniu. Jak powiedział senator Frankiewicz, transfery z budżetu państwa są niepełne, uznaniowe i niepewne, ponadto niszczą efekt motywacyjny. Jednocześnie występują na dużą skalę niekorzystne zjawiska związane z degradacją przemysłu ciężkiego, brakiem stabilności władzy, konfliktami społecznymi spowodowanymi wysoką inflacją i ogromną presją płacową, małą aktywnością społeczną, obywatelską i gospodarczą. Zdaniem senatora Frankiewicza samorządy potrafią sobie poradzić z transformacją, jednak pod warunkiem, że mają stworzone odpowiednie warunki i oddane do dyspozycji odpowiednie narzędzia. Uważa on, że dawniej były to specjalne strefy ekonomiczne, a teraz może to być udział w takich funduszach jak np. fundusz transformacji, odbudowy czy spójności. Jednakże, jak zauważył przewodniczący komisji, konieczne są do tego stabilne, przewidywalne i adekwatne dochody własne, powiązane z systemem motywacyjnym. Uważa on, że ustawa o powstaniu Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii nie jest obecnie adekwatnym narzędziem i należałoby jej zapisy znowelizować. Do propozycji tej przychylił się przewodniczący GZM Kazimierz Karolczak, dodając, że w nowelizacji należałoby wyliczyć konkretnie nowe zadania metropolii, a ponadto należałoby przy tym zmienić kolejnych kilkanaście ustaw.

Prezydent Bytomia Mariusz Wołosz na przykładzie swojego miasta przedstawił ogrom problemów, z którymi borykają się miasta śląskie. Bytom, w którym kiedyś działało 7 kopalń i 2 huty, ma obecnie zniszczoną na wielką skalę tkankę miejską, społeczną i infrastrukturalną. Ogromne wykluczenie społeczne mieszkańców wynika z zmiany charakteru miasta. Osiedlanie terenu trwa latami, a procesy odszkodowawcze są bardzo długie. Tym samym bezsensowne wydają się wydatki na budowę dróg czy obwodnic. Trwa wielki proces rewitalizacji miasta, hamowany przez problemy z ustaleniem własności kamienic, a jednocześnie wydaje ono wielkie sumy na odtwarzanie infrastruktury drogowej. „Zawsze jesteśmy jako samorząd na

przegranej pozycji” – skonstatował prezydent Bytomia. Prezydent Sosnowca Arkadiusz Chęciński opowiadał, że jego miasto znacznie zmieniło się dzięki mieszkańcom i samorządowi, a likwidacja kilku kopalń i hut nie przyniosła wsparcia centralnego. „Jeżeli w najbliższej perspektywie nie powstanie coś na wzór programu Polska Wschodnia, województwo śląskie samo sobie nie poradzi” – powiedział. W dyskusji zwracano uwagę, że przy tworzeniu programów dla Śląska opierano się na liderach związków zawodowych, natomiast samorząd został z tego wyłączony. Opowiadano się za zmianami podatkowymi. „Jeśli samorzady nie będą miały większego udziału w podatkach, zostaną zaorane” – powiedział senator Wadim Tyszkiewicz.

Debatę podsumował senator Zygmunt Frankiewicz, mówiąc, że senatorowie zgodzili się co do tego, iż potrzebne są zmiany legislacyjne, aby Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia mogła wykonywać zadania, do których została powołana. Trzeba do ustawy dopisać nowe zadania i w ten sposób ją zaktualizować. Ponadto, jak powiedział senator Frankiewicz, potrzebny jest długoterminowy program dla województwa śląskiego. Mając takie systemowe propozycje, można pokusić się o odwrócenie negatywnych trendów na Śląsku.

Opracowano w BPS